

19.09.2026. / 14.00-18.30

4. Vidzemes lībiskās kultūrtelpas starptautiskā konference

**VIDZEMES LĪBISKĀS
KULTŪRTELPAS VĒRTĪBAS –
AKTUĀLAIS un ATKLĀTAIS**

**TĒMA: LĪBISKAIS MANTOJUMS
MĀJVĀRDOS un VIETVĀRDOS**

Līga Moderniece

Alojas bibliotēkas galvenā bibliogrāfe novadpētniecībā, Biedrība "Elmed"

**Mājas, saimniecības un cilvēki
kādreizējā Alojas draudzes teritorijā
no 17.līdz 20.gs.**

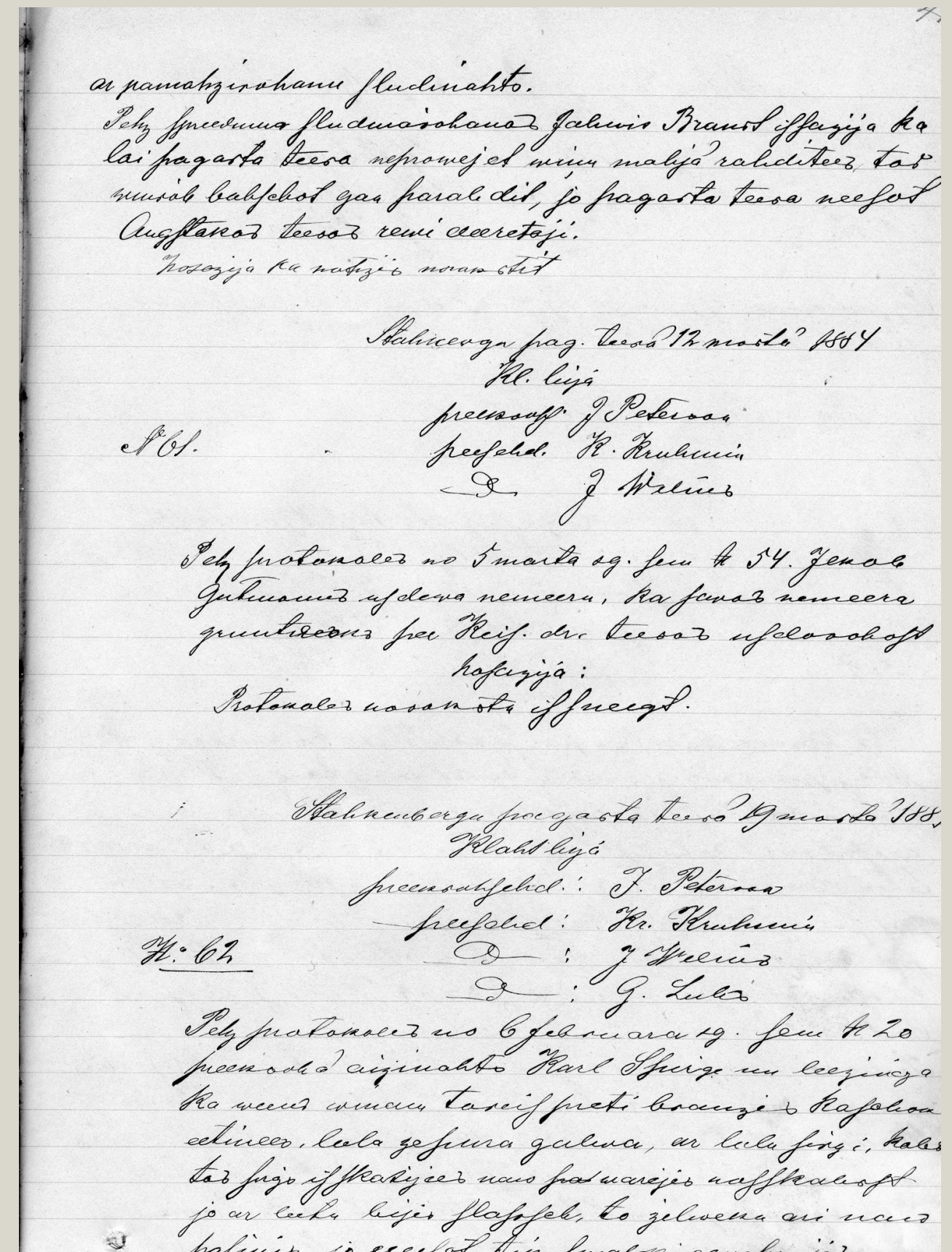
Alojas
bibliotēka
**Limbažu
novads**

Kultūras biedrība
„Elmed”

Izziņā izmantotie avoti

1. 1683.gada arklu revīzija
2. 1826. gada dvēseļu revīzija Alojās draudzē.
3. J. Endzelīna darbu izlase IV daļa, 1922. gads
4. Kartes un dokumenti līdz 1920. gadam
5. Dokumenti Valmieras VZA
6. Latvijas Valsts vēstures arhīvs (ziņas par maāju izpirkšanu)
7. K.A. Galeviusa zīmētā pagasta karte
8. Limbažu apriņķa DDP IK lēmumi
9. Alojās pagasta DDP IK sēžu protokoli
10. Alojās pagasta Zemes komisijas lēmumi
11. Allendorfas skolu valdes darba grāmata
12. Stakenbergas pagasta tiesas protokolu grāmata

Fragments no Stakenbergu tiesas protokolu grāmatas

Mājavārdi,t.sk., vecsaimniecības, kuru nosaukumi kartēs vai dokumentos minēti līdz 1920. gadam (182 mājavārdi)

Mājas vardu nosaukumi, t.sk. vecsaimniecības, kuru nosaukumi kartēs vai dokumentos atrasti pieminēti līdz 1920. gadam.			
Māju celšanas laiki nav pētīti, tāpēc minētie gadi liecina, ka tās pastāvējušas jau iepriekš.			
Saimniecības nosaukums	Gads, kad nosaukumsminēts kādā dokumentā	Zināmais izpirkš. līguma slēgšanas gads	Citas ziņas
Tilkaiņi	1906.		Urgas muižas rentes māja.
Jaunpurzelles	1901.		Saimniecība radusies, sadalot Purzelles.
Alojas mācītāja muiža	1874.		1630.g. bijusi nopostīta, tad atjaunota, bet nav zināms, vai atradusies turpat, kur no 1874.g. līdz 1944.g. (tag. AAV ēka)
Alojas muiža (Allendorf, F (V)ogelzang	13.gs		Ungurpils muižas blakusmuiža. No 1900.g. rentējis Jānis Bergins.
Baldones (Baldoņis)		1885.	No Ungurpils muižas izpircis Jēkabs Krastiņš kopā ar “Liepiņu”.
Balodis		1872.	No Ungurpils muižas kopā ar “Mazandriem” izpircis A.Karlsons
Beimeistars (Bēmeistars,Be(r)m eisteris,Beimeisteris Beimeistars, Beimeisters)	1639.	1865.	No Urgas muižas izpircis Tenis Grave. Minēta 17.gs arklu revīzijas dok. kā Burmeister.
Beitēni (Beitēns, Beitāns)		1864.g.	No Urgas muižas izpircis Pēteris Rikmanis. Minēti 17.gs. kā piederīgi pie Urgas blakusmuižas Mazmuižas.
Bokarti (Bokardi)	1862.	1886.	Stakenbergu muižas rentes māja.
Briedis	1885.		Muižas rentes māja.
Bunka(s)		1871.g.	No Ungurpils muižas izpircis Jānis Pētersons, bet 1892. g. pārdevis Pēterim Dreimanim.
Buša(s)	1906.		Atdalītas no Jaunates muižas Skaņkalnes pagastā.
Celmi	1885.		Stakenbergu muižas rentes māja.
Celmiņi	1885.	1886.g..	No Stakenbergu muižas izpirkuši Jānis, Kārlis un Roberts Kreišmaņi.
Ceplis	1906.		Ungurpils muižas rentes māja.
Cilpas	1906.		Minētas 17.gs arklu revīzijas dokumentos pie Ungurpils muižas.

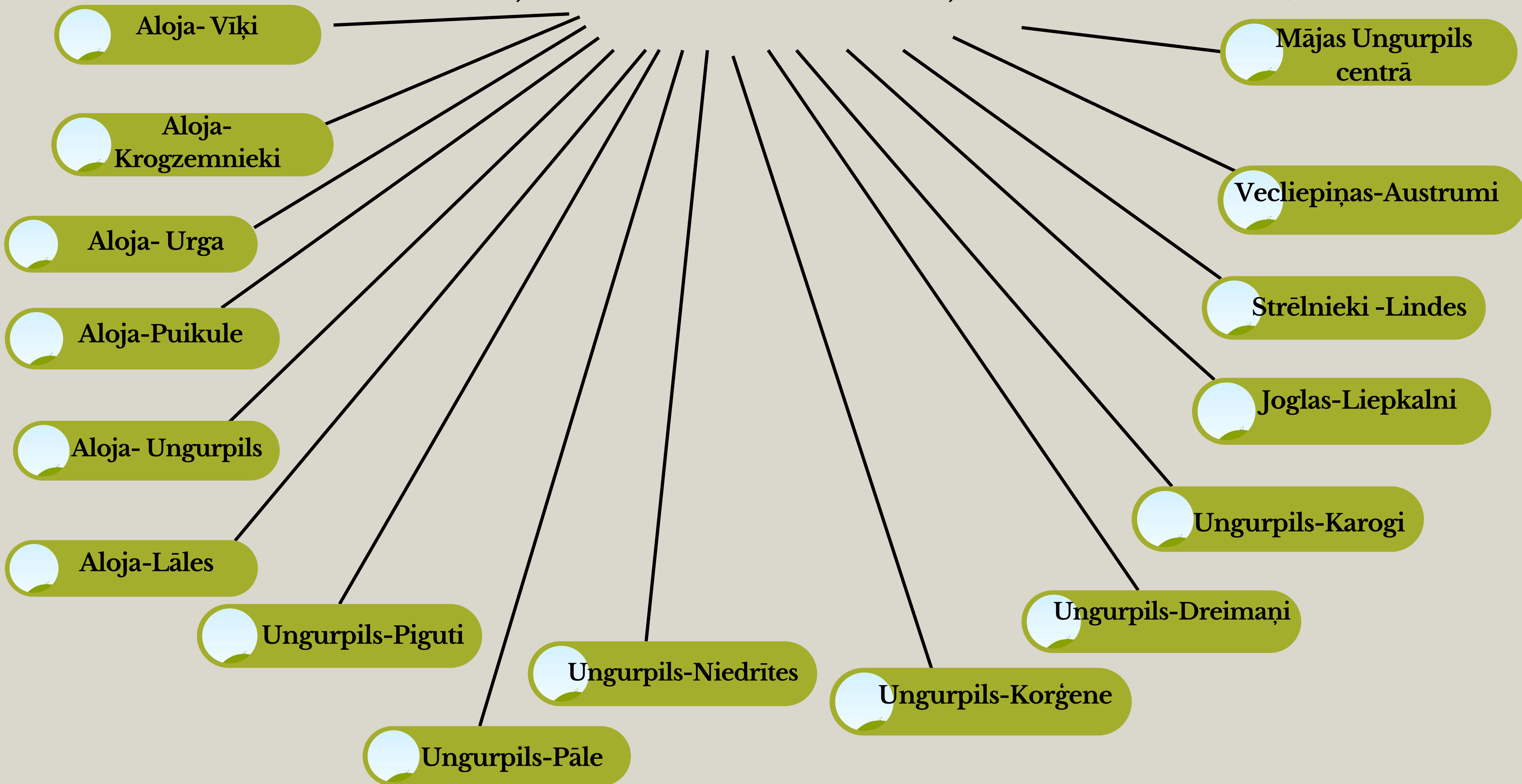
Lindes	1798.	1879.g.	No Puikules muižas izpircis Kristaps Linde. No 1908.g. Fr. Lūsis.
Lojiņi	1907.		Stakenbergu muižas rentes māja.
Māliņi Mālzemnieki		1865.	No Ungurpils muižas izpircis Tenis Meikulis.
Mālkalni	1907.		Ungurpils muižas rentes māja.
Marinmuiža	1884.		Stakenbergu muižas rentes māja, minēta pagasta tiesas protokolos. 1920 – os g. sadalīta jaunsaimniecībām.
Mazandri (s)	17.gs.	1872.g.	Arklu revīzijas dok. minēti 17.gs. No Ungurpils muižas kopā ar “Balodi” izpircis Andrejs Karlsons, bet 1885.g. pārdevis J.Bērziņam
Mazlāles (Mazlāji)	1864.	1865.g.	No Urgas muižas izpircis Mārcis Krūzītis.
Mellurgas (Melurgi,Melnur – gas)	1884.	1886.	No Stakenbergu muižas izpircis Gusts Ķūrens.
Menči, Mencis		1864.	No Viķu muižas izpircis Jēkabs Grīnbergs.
Mežurgas (Mežurģis)		1865.	No Ungurpils muižas izpircis Mārtiņš Smilga.
Mieldas	1906.		Ungurpils muižas rentes māja.
Mieskiņi		1871.g.	No Ungurpils muižas izpircis Andrejs Šmidts.
Mīleni	18.gs.		Stakenbergu muižas rentes māja. No “Mīlenu” mājām cēlusie Krogzemu dzimta.
Muc(e)nieki	1906.		Ungurpils muižas rentes māja.
Muižnieks			17.gs. arklu revīzijas datos.
Mujaki	1885..		Minēti pie Stakenbergu muižas.
Mulčīks	1907.		
Mūrnieki	1906.		Ungurpils muižas rentes māja.
Musleti (Musleči)	1798.		Viķu muižas rentes māja
Muszemnieki, (Mūzemnieki)		1865.g.	No Ungurpils muižas izpircis Tenis Smilga.
Nikšas	17.gs.	1865.g.	No Ungurpils muižas izpircis Spricis Lamsters. Minētas 17.gs.arklu revīzijas dok.
Noriņi (Noriņš, Noriņas)	1880.	1895.	No Viķu muižas izpircis Juris Mende.
Otmelderi (Otmelderis)	1906.		Pārdēvēti par Vecmelderiem. Ungurpils muižas rentes māja.
Ozoliņš (Ozoliņi)		1865.	No Ungurpils muižas izpircis Indriķis Jirgensons.
Ozols , Ozoli		1865.g.	Izpirkti no Urgas muižas.
Paukas (Pauķi)		1864.g.	No Urgas muižas izpircis Tenis

			Zāltis.1886.g. dalās.
Pavāri		1865.	No Ungurpils muižas izpircis Jānis Kalniņš.
Piguti	1879.	1880.	No Puikules muižas izpircis Jānis Zariņš.
Piģēns , Piģēni,	1864.	1865.g.	No Urgas muižas izpircis Jēkabs Zirnis.1882.g. pārdevis J.Vipulim.
Pīķis, Pīķi		1872	No Ungurpils muižas izpircis Fricis Linde.
Porza, Porzas		1869.g.	No Ungurpils muižas kopā ar “Eglīti”izpircis Pēteris Pētersons.
Priekšāni	17.gs.	1865.g.	No Urgas muižas izpirkuši Viļums un Indriķis Ozoli ,bet 1881.g. pārdevuši J.Riekstiņam. 17.gs.arklu revīzijas laikā minēti pie Mazmuižas Urgas muižas sastāvā.
Priesteri			19.gs. vidū kā pareizticīgo draudzes skola un mācītāja māja.
Pubbe, Pubas		1871.g.	No Ungurpils muižas izpircis Miķelis Liepiņš. 1906.g nopircis Bernhards Liebsbergs.
Pūķi Pūķītis, Pūķīši	1906.	1886.g.	No Stakenbergu muižas izpircis Gothards Lūsis.
Pūlas	1906.		Ungurpils muižas rentes māja.
Puriņi		1872.g.	No Ungurpils muižas izpircis Pidriķis Plūme.
Purnis	1906.		17.gs. arklu revizijas dokumentos minets mājasvārds Punc(-is), vāc. Punts pie Ungurpils muižas. Rentes māja.
Pursalas		1895.g.	No Viķu muižas izpircis Pēteris Viziņš.
Puršēni	17.gs.		17.gs. arklu revīzijas dokumentos minēti pie Stakenbergu muižas.
Purgas	1884.		Minētas Stakenbergu pagasta tiesas dokumentos.
Purzelles Purseles, Pursēļi	1848.	1865.g.	Ungurpils muižas rentes māja. 1848. g. te rentnieks bijis Indriķa Zīles tēvs.
Purzelles (Purseli)		1865.g.	No Ungurpils muižas kopā ar “Dreimani” izpircis Juris Dreimanis. 1901.g. dalās.
Ramuks,Ramakas Ramuki		1875.g.	No Ungurpils muižas izpircis Jēkabs Briedis. 1901.g.nopircis B.Lipsbergs.
Reiši	1903.		Bij. nespējnieku patversme, kopš 1903.g. Alojas sabiedrības īpašums.
Rēzas	17.gs. 1906.		Rēza 17.gs. arklu revīzijas laikā minēta pie Ungurpils muižas. Ungurpils muižas rentes māja.
Rijnieki	1906.		Ungurpils muižas rentes māja.
Rozit(e), Rozītes, Rozīši	1864.	1866.g.	No Urgas muižas izpircis Lībis Krūmiņš. 1896.g. atpircis muižkungs.
Runga(s)		1871.g.	No Ungurpils muižas izpircis Miķelis

Skolotāja un novadpētnieka Kārļa Antona Galeviusa veidotā karte

Ceļi un saimniecības (15 ceļi, 347 saimniecības)

Mājavārdi Alojās draudzē no 17. gs. līdz 20.gs.

Porzas(Pois, Pors)

Šķepasts (Skeppast)

Pīgēns (Piggan)

Mellurgas

Korba (Korte,
Korbe)

Alojas pusmuiža

Lāles,
Lālis(Lahl, Lahlie)

Lāskins (Larsken,
Laasken)

Zelle (Selle)

Mencis (Mentze)

Kantaris(Kanter)

Krogzemnieks
(Krogaren)

Pube(Pabe, Pubbe)

Musletis (Mustelet,
Mustele)

Laņģis(Langa)

Stakenbergu muiža

Mieskins (Meschen,
Mesken)

Vīķu muiža

Urgas muiža

Pīguta, Piguti (Dambe
oder Pigat)

Ungurpils muiža

Puikules muiža

Pubas(Pabe, Pubbe)

"Pubu" dzīvojamā māja celta 1906. gadā.

- Vecsaimniecība, kuru no Ungurpils muižas par 5467 rubļiem 1871.gadā izpircis Miķelis Liepiņš.
- No 1906.gada saimniecība pirkšanas ceļā pārgājusi *Bernharda Andreja d. Libsberga* (Liebsberga) īpašumā
- B.Libšbergs kādu laiku savās mājās turējis veikalu.
- 20.gs 30 g. viņš saimniecību pārdevis vācietim *Herbertam Anrepam*, bet pats pārcēlies pie brāļa Staicelē. Pubās saimniecību vadījis H.Anrepa pārstāvis Plizaks.
- 1939.g. H.Anrepa ģimene repatriējusies uz Vāciju, bet saimniecība nonākusi pagasta pašvaldības īpašumā.
- 1940.gadā Pubu mājās iecerēts ierīkot lauksaimniecības skolu, bet toreizējie politiskie notikumi Latvijā šos nodomus izjauca
- Pēc Otrā pasaules kara zemi iznomāja Kārlim Lietiņam, kura dēls bija kritis karā

Porzas (Pois, Pors)

- Mantota vecsaimniecība, kuru no Ungurpils muižas 1869. gadā par 4350 rubļiem **Pēteris Pētersons** (1846 – 1914).
- Pēc viņa saimniecību vadījis dēls **Gothards Pētersons**, kurš bijis saimniecības īpašnieks arī 1940 .g.
- G.Pētersons bija agronoms, beidzis lauksaimniecības institūtu Maskavā un kādu laiku strādājis Krievijā par muižas pārvaldnieku.
- 20.gs.30. gados bija aktīvs sabiedriskais darbinieks Alojās pagastā
- Apbalvots ar Trīszvaigžņu ordeni.

Gothards Pētersons ar meitu Annu

Krogzemji (Krogaren)- apkaime, kuru sauc par Krogzemēm

Krogzemju dzirnavas

- Dzirnavas līdz 20.gs.20.g zemes reformai piederējušas Stakenbergu muižai. Dzirnavnieks bija Pēteris Priede
- 1922. gadā uz izpirkšanas līguma pamata tās ieguva ilggadējais dzirnavnieks Mārcis Priede.
- 1923. gadā no dzirnavām atdalīja lauku saimniecību "*Dzirnzemnieki*" (minēta *J.Endzelīna sarakstā*)
- 1940. gadā dzirnavu un saimniecības īpašnieks bija Mārča priedes dēls Pēteris Priede ar ģimeni

Veckrogzemji

Veckrogzemnieki savulaik bijusi gan Stakenbergu muižas pusmuiža, gan rentes māja, kuras ilggadīgs rentnieks – lietotājs bijis Fricis Zariņš (1880 – 1925).

Kalngrozemji

- Saimniecība radusies, sadalot Veckrogzemniekus” divās saimniecībās - “Veckrogzemnieki” un “Kalnkrogzemnieki”
- Īpašniece bijusi Anna Zariņa, bet zeme izrentēta Pastoru ģimenei.

Krogzemju krejotava

- Atradās Īģes upes kreisajā krastā pie Krogzemju ūdensdzirnavu ezera uz “Veckrogzemnieku” saimniecības zemes.
- Krejotava un tās iekārta piederējusi Alojas piensaimnieku sabiedrībai.
- Krogzemju krejotavā par vadītājiem strādājuši Jānis Melbārdis, Mirdza Timermane, Jānis Bušmanis, bet pēdējais bijis Alberts Krauklītis.

Jaunkrogzemji

- Vecsaimniecība, kuru no Stakenbergu muižas 1887.gadā par 2750 izpircis *Juris Spožs*.
- Pirms tam tā bijusi muižas rentes māja, Stakenbergu pagasta tiesas protokolos minēta 1884. gadā.
- 1922.g. īpašnieks bijis *Bernhards Spožs*. Pēc vīra nāves saimniecību turpinājusi vadīt viņa sieva Emma Spoža.
- Bijusi dzīvojamā māja ar 4 istabām, kūts, 2 klētis, labības un siena šķūņi.
- Īpašniece 1940.g. bijusi Jura Spožas meita *Emma Zariņa* (dz. 1894.g.)

Krogzemju krejotava

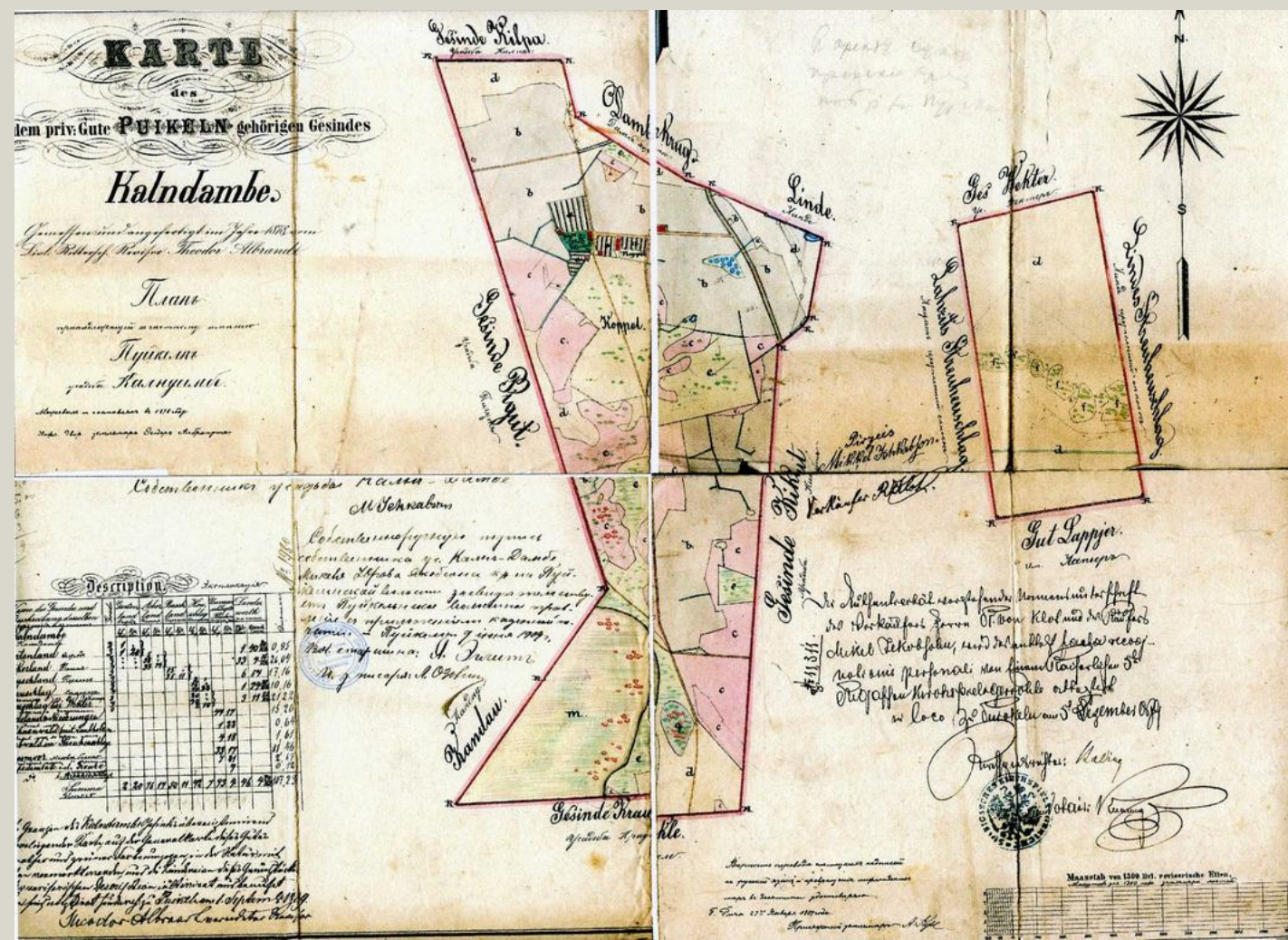
Dambe - apkārtnē mājas Pīguta, Ķikuti

1839.gads

Pīguta - vārds "*pīguta*" vecākā latviešu valodā vai vietējos dialektos ir cits nosaukums labi zināmajam pļavu putnam — *ķīvītei*.

Ķikuti - vārda pamatforma ir "*ķikuts*". Tas ir samērā mazs, noslēpumains un aizsargājams bridējputns. Ķikuti dzīvo tikai dabiski applūstošās palieņu pļavās un purvmalās.

Zemes plāns, izmērīts 1878. gadā

Joglas

Ungurpils muižas rentes māja. 20.gs.20.g zemes reformas laikā uz pirkšanas līguma pamata saimniecību īpašumā ieguvis Ernests Mārtiņa d. Saukums (1908 – 1949), kurš to apsaimniekojis arī 21.07.1940.g.

Jaunjoglas

Jaunsaimniecība, zemes reformas laikā atdalīta no Ungurpils muižas rentes mājas “Joglas” zemes un piešķiršanas brīdī bijusi bez ēkām. 1940.gadā īpašums piederējis Elzai un Ernestam Sedleniekiem. Ernests Sedlenieks apprecējis Joglu saimnieka Ernesta Saukuma māsu Elzu Paulīni.

Skolēnu grupa Kangarkalnā 20.gs. 30.g

Kangari

Stakenbergu muižas rentes māja. Ungurpils pagasta valde 1923.gada 18. jūnija sēdē, apspriežot jautājumu par muižas zemes sadalīšanu, nolēmusi rentes māju “Kangarus” agrākajās robežās atstāt ilggadīgajam rentniekam Jānim Siltumam.

Jaunkangari

Bijusī muižas rentes māja. Pēc muižu zemes sadalīšanas zeme pārgājusi pagasta pašvaldības īpašumā. Kopš 1924.g. Jaunkangaru māju rentnieks bijis Jānis Grava (dz. 1872.g.). Ar 1949.g.29.martu bijusi kolhoznieku sēta (l/a “Centība”).Tur bijusi uzbūvēta arī p/s Aloja graudu glabātuve.

Mājvārdi Alojās draudzē no 17.gs. līdz 20.gs.

LINDES- no Puikules muižas 1880.
gadā izpircis Kristaps Linde

LOJINĀS- no kādreizēja
rentnieka Lojas uzvārda

Korbas (*Korte, Korbe*)

Mājavārds "Korbas"

Mājavārda izcelsmei ir vairāki skaidrojumi (pēc novadpētnieku domām):

1. no vārda "*korb*" (ig.val.)- sils
2. no uzvārda *Korps* (arī Korbs). Vārda nozīme igauņu val. "*corp*" (koka miza; cieta, grubuļaina), locījumā- "korba".

1. no vārda "*kōrts*"(*ig. val.*)- krogs

Veckorbas

„*Veckorbas*” bijusi Ungurpils muižas rentes māja ar 50,62 ha zemes. Vismaz no 19.gs. vidus te dzīvojuši Korbi. Saimniecība *Veckorbas* zemes reformas laikā uz izpirkšanas līguma pamata nonākušas Jāņa un Emīlijas Poguļu īpašumā.

Jaunkorbas

Zemes reformas laikā 1922. gadā "Jaunkorbas" iegūst Pētera Korpa mantinieki.

Alojas pagasta karte

- Salacas draudzē 1624.gadā bija Puikules muižas *strejgabals* ar nosaukumu *Kusemannshof*, arī *Klickenhof*.
- Netālu atradās Lielā zviedru kadastra dokumentos minētais *Medorciems* (Medor), ar vienu saimniecību "Kaddak". Tas uzskatīts par lībiešu ciemu.
- Mūsdienās šī vieta lokalizējama tagadējo "Lielmežkadagu" un "Mazmežkadagu" (kadagi-kadiķi, paegļi, Sal. līb. val) apkārtnē, starp "*Korbām*" un Primmas ezeru, braucot pa ceļu Pavāri- Ezerkrogs- Korgene .
- Vēlāk tur ir "Veckorbas(Korbas)" un "Jaunkorbas".

Mērogs 1:25000

*Skats uz Krogzemju dzirnavām un
dzirnavu ezeru*

Menču mājas īpašnieki- Grīnbergu ģimene

Paldies par uzmanību!